

"Älytabletissani on ominaisuus, joka muistuttaa lääkkeitä"

Selvitys ikääntyneiden digiosallisuudesta

Lokakuu 2022

Selvitys ikääntyneiden digiosallisuudesta 2022 © VALLI ry, Ikäteknologiakeskus

Toimitus: Suvi Hiltunen, Sari Vapaavuori, Olli Kuusisto

Editointi: Sanna Ala-Seppälä

Taitto: Pirta Mikkola, Atripnum tmi

Kannen kuva: Valentin Casarsa, iStock

Lukijalle

Seuraamme Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry:n Ikäteknologiakeskuksessa säännöllisesti ikääntyneiden digitaalisiin palveluihin ja teknologian käyttöön liittyviä kokemuksia, tarpeita ja motivaatiota.

Teknologian tutkimuskeskus VTT:n ja Jyväskylän yliopiston toteuttaman valtioneuvoston kanslian tutkimushankkeen väliraportin (2021) määritelmän mukaan digiosallisuus on osallisuuden toteutumista digitaalisessa ympäristössä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jokainen voi ja pystyy osallistumaan digitalisoituvan yhteiskunnan toimintaan itselle riittävällä tavalla – joko itsenäisesti tai avustettuna.

Oikeus olla digiosallinen on yhtä tärkeää, oli kyse julkisista palveluista ja sähköisestä asioinnista tai esimerkiksi virkistyksestä ja muusta vapaa-aikaan liittyvästä digitarjonnasta. Digiosallisuutta pitää seurata, mitata ja raportoida. Tieto pitää välittää päätöksentekoon ja kehittämistyöhön. Siten varmistamme, että kaikki ovat aidosti osallisia vahvasti digitalisaatioon nojaavassa yhteiskunnassamme.

VALLIn Ikäteknologiakeskus toteutti keväällä 2022 ikääntyneiden digiosallisuuden kyselyn, joka pohjautuu edellä mainitun tutkimushankkeen ehdotukseen kansalliseksi digiosallisuuden mittaristoehdotukseksi (2022). Ikääntyneet olivat tiiviisti mukana kyselyn testaus- ja kehitysvaiheessa. Kiitämme lämpimästi heitä sekä kaikkia kyselyyn vastanneita.

Tämä julkaisu kokoaa kyselyn tulokset sekä esiin nousseet havainnot ja suositukset ikääntyneiden digiosallisuuden eri osa-alueiden vahvistamiseksi. Esittelemme myös muita esiin tulleita seikkoja, joita tulee ottaa huomioon ikääntyneiden digiosallisuutta seurattaessa ja mitattaessa.

Ikääntyneiltä kysyttiin digipalveluiden käytöstä ja digiosallisuuden kokemuksesta

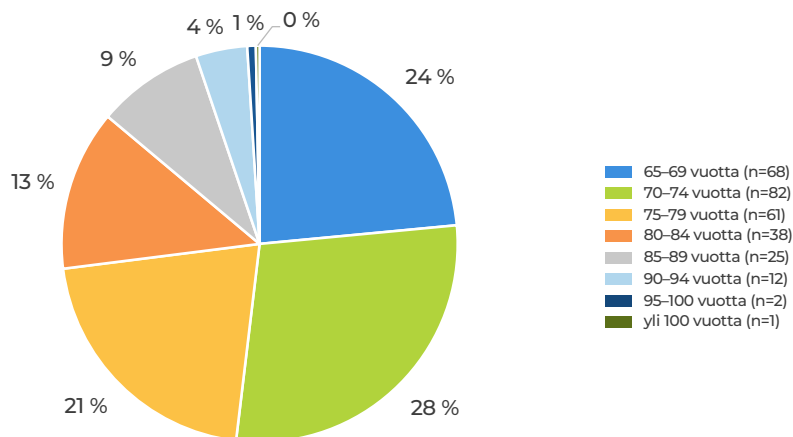
Ikääntyvien digiosallisuuden kysely koostui digipalveluiden käyttöä koskevista kysymyksistä sekä varsinaisesta digiosallisuuden kokemuksen arvioinnista. Digiosallisuuden kysymykset oli jaoteltu viiteen eri osa-alueeseen, jotka ovat:

1. infrastruktuuri ja välineet
2. saavutettavuus ja käytettävyys
3. turvallisuus ja luotettavuus
4. taidot, osaaminen ja digituki
5. käyttäminen ja hyödyt.

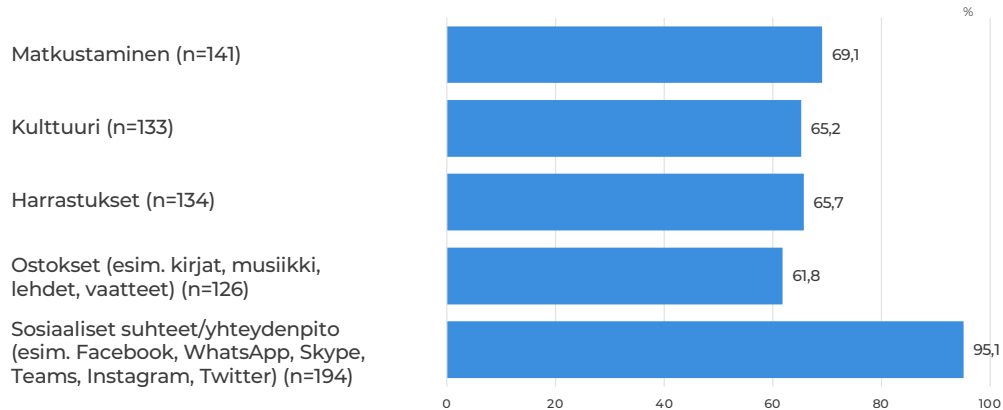
Kysely oli auki kuukauden ajan keväällä 2022, ja siihen vastasi yhteensä 289 henkilöä 56:ltä eri paikkakunnalta. Vastaaajista 74 prosenttia oli naisia.

Kaksi kolmesta vastaajasta vastasi kyselyyn sähköisesti, ja loput antoivat vastauksensa paperilomakkeella. VALLI järjesti kyselyn aikana kahdeksan tilaisuutta, joissa ikäihmisiä tuettiin kyselylomakkeen täyttämässä. Täyttöapu tuli tarpeeseen, koska muun muassa huono näkö ja käsien vapina häiritsivät lomakkeen täyttämistä. Apuun turvautuivat myös ne, jotka kaipasivat apua lomakkeen kysymysten ja väittämien ymmärtämisessä.

Vastaaajien ikäjakauma

Digipalvelut ikääntyneen omassa arjessa

”On hienoa löytää esimerkiksi Googlesta tarvitsemiä tietoja.”

Arjen asiointi korostuu digitaalisten palveluiden käytössä

Kyselyn alussa tiedusteltiin, käyttävätkö vastaajat digitaalisia palveluita. Peräti 84 prosenttia vastaajista ilmoitti käyttävänsä niitä. Loput ilmoittivat, etteivät he käytä digipalveluja. Syitä digipalvelujen käyttämättömyyteen kootaan yhteen tämän selvityksen lopussa.

Termi ”digitaaliset palvelut” herätti keskustelua ikääntyneiden keskuudessa. VALLIn henkilökunnan ikäihmisten kanssa käymissä muissa keskusteluissa on myös tullut ilmi, että digitaaliset palvelut mielletään helposti pelkästään pankkipalveluiksi tai muiden virallisten asioiden hoitamiseen liittyviksi palveluiksi.

Lähes kaikki (99,6 %) digitaalisia palveluita käyttävät henkilöt käyttävät niitä ensi sijassa kotona. Tämä kertoo

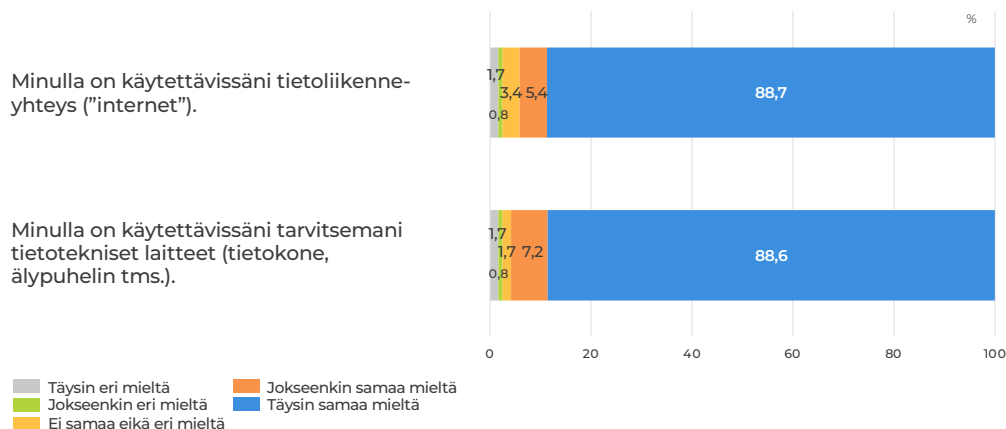
siitä, että ikääntyneillä on jonkinlainen digilaitte kotonaan. Palveluiden käyttö kirjastoissa, asiointipisteissä ja läheisten luona saivat myös mainintoja. Avoimissa vastauksissa korostui digipalvelujen käyttö mökillä ja matkoilla.

Ne, jotka ilmoittivat käyttävänsä digitaalisia palveluita, käyttävät niitä sekä julkisten että pankkipalveluiden hoidossa. Vastaajien käyttämät digipalvelut eri osa-alueisiin jaoteltuina ovat:

- julkiset palvelut, esim. terveys, verotus, Kela-asiointi 91,2 % (n=218)
- pankkipalvelut 95,4 % (n=228)
- vakuutuspalvelut 57,3 % (n=137)
- yksityiset terveys- ja hyvinvointipalvelut 54 % (n=129)
- arjen asiointi, esim. kulttuuri, ostosten tekeminen ja sosiaalinen yhteydenpito 87,4 % (n=209).

Julkisissa palveluissa vastaajien maininnat painottuvat terveyspalveluihin, mutta myös veroasiointiin viitattiin runsaasti.

Kokemus digiosallisuudesta – infrastruktuuri

Verrattuna Ikäteknologiakeskuksen edeltäviin selvityksiin, arjen asiointiin ja vapaa-aikaan liittyvien digitaalisten palvelujen käyttöaste on kasvanut ikääntyneillä merkittävästi. Aikaisemmin välttämättömien ja virallisten asioiden hoito korostui ikäihmisten digitaalisten palvelujen käytössä. Covid 19 -pandemia-aika voi osaltaan selittää esimerkiksi ostosten tekoon ja sosiaalisten suhteiden ylläpitoon liittyvien palveluiden kasvun kansalaisilla – niin myös ikääntyneillä. Digitaalisten palveluiden kehittyminen ja monipuolistuminen on antanut ikäihmisille enemmän valinnanvaraa löytää mielekkäitä sisältöjä. Muutama avoin vastaus liittyi myös tietoliikenneyhteyksien hintojen laskuun, joka on mahdollistanut yhteydenpidon ulkomaille.

lökkäät eivät juuri tarvitse apuvälineitä digipalvelujen käytössä. Vain noin 15 prosenttia vastaajista ilmoitti käyttävänsä apuvälineitä, ja heistä suurin osa ilmoitti apuvälineekseen kosketusnäyttökynän. Apuvälineiden

vähäinen käyttö digipalveluissa selittynee osaltaan kyselyn pienestä otoksesta.

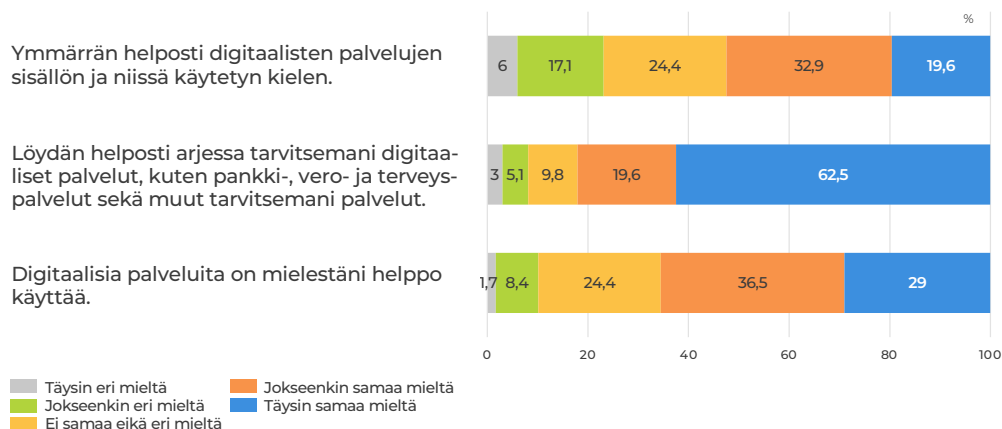
"Ostan lippuja, kuuntelen konsertteja, osallistun erilaisiin webinaareihin, opiskelen terveystuttuja."

Kokemus digiosallisuudesta

Julkaisun alkupuheessa avasimme digiosallisuuden määritelmän. Ennen kuin kysely julkaistiin, VALLI testasi sitä ikääntyneiden kanssa. Testausvaiheessa keskusteltiin muun muassa siitä, mitä digiosallisuus ikäihmisille merkitsee. Ikääntyneiden mukaan digiosallisuudessa on kyse mukanaolosta, joukkoon kuulumisesta, toimijuudesta, itsemääräämisoikeudesta ja saman tiedon äärellä olemisesta.

Kyselyn varsinainen digiosallisuuden osio koostui

Kokemus digiosallisuudesta – saavutettavuus ja käytettävyys

alussa mainituista viidestä eri osa-alueesta. Kussakin osa-alueessa oli kahdesta neljään väittämää, joihin vastaaja saattoi valita itselleen sopivan vaihtoehdon asteikolla 1–5 (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä). Lisäksi vastaaja saattoi halutessaan kirjoittaa lisätietoja kunkin väittämän kohdalle. Digiosallisuuden väittämiin vastasivat ne henkilöt, jotka kyselyn alussa ilmoittivat käyttävänsä itse digitaalisia palveluita.

Infrastrukturi ja välineet

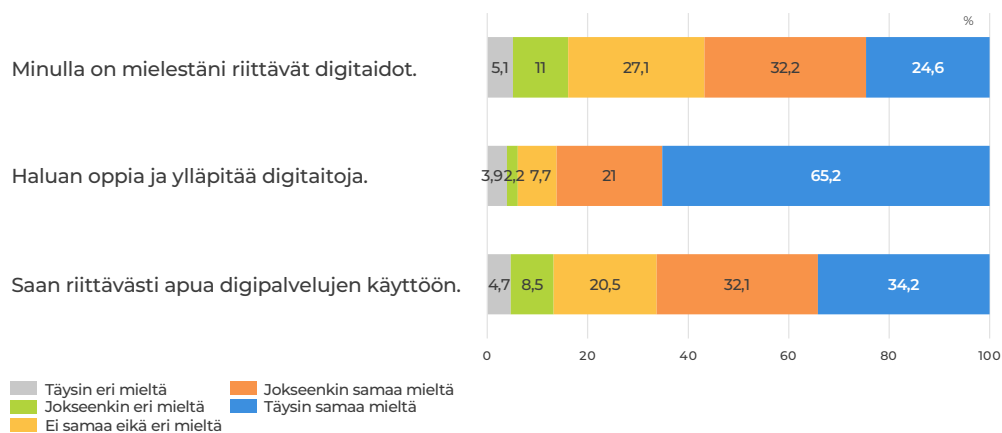
Suurimmalla osalla vastaajista on kotona tietoliikenneyhteys. Samoin suurimmalla osalla on käytettävissään tarvitsemansa digitaaliset laitteet. Muutamassa avoimessa vastauksessa tuli ilmi, että tietokoneen hajottua vastaajalla on käytössään enää älypuhelin. Näistä vastauksista ei kuitenkaan käynyt ilmi, kookeeko vastaaja älypuheliimen käytön riittäväksi vai onko uuden tietokoneen hankinnasta luovuttu esimerkiksi taloudellisista syistä.

Saavutettavuus ja käytettävyys

Ikäihmisten vastauksissa tuli hieman hajontaa digipalvelujen saavutettavuuden ja käytettävyyden osalta. Vain hieman yli puolet vastaajista koki ymmärtävänsä digipalveluiden sisällön ja kielen. Avoimissa vastauksissa moitittiinkin digipalvelujen ”jargonia” eli englannista huonosti käännettyä tai liian teknistä kieltä. Kielellä on valtavan suuri merkitys myös siihen, miten ikääntyneet motivoituvat digin käyttöön. Eräs ikääntynyt muun muassa kertoi, että hänelle sana ”tili” ohjasi ajatukset pankkimailmaan, vaikka kyse oli aikakauslehden asiakastilin luomisesta. Asiakastili jäi luomatta, koska ikääntynyt pelkäsi sen vaikuttavan oman pankkitilin hallintaan. Sanoilla on suuri merkitys digipalveluissa ja niiden käyttöasteessa.

”Aika jargonia se digikieli on, kun kaikki pohjautuu englannista.”

Kokemus digiosallisuudesta – taidot, osaaminen, digituki

Suurin osa vastaajista kuitenkin koki, että digitaaliset palvelut ovat helposti löydettävissä ja niitä on helppo käyttää. Tuloksista ei selviä, johtuuko kokemus helposta löydettävyydestä ja käytettävyydestä siitä, että monet digitaaliset palvelut ovat jo tulleet tutuiksi, vai onko kokemus sama myös uusien digipalvelujen ääreen hakeuttaessa.

“Minun on vaikea hahmottaa palveluissa olevia ohjeistuksia.”

Taidot, osaaminen ja digituki

Kyselyyn vastanneista ikääntyneistä yli puolet kokee, että heillä on riittävät digitaidot. Noin kolmannes ei kuitenkaan osannut arvioida, ovatko omat digitaidot riittävät. Vastaajista kaksi kolmesta on sitä mieltä, että he haluavat oppia lisää sekä ylläpitää omia digitaitojaan. Ikääntyneet siis tarvitsevat lisää digitaitoja ja he halua-

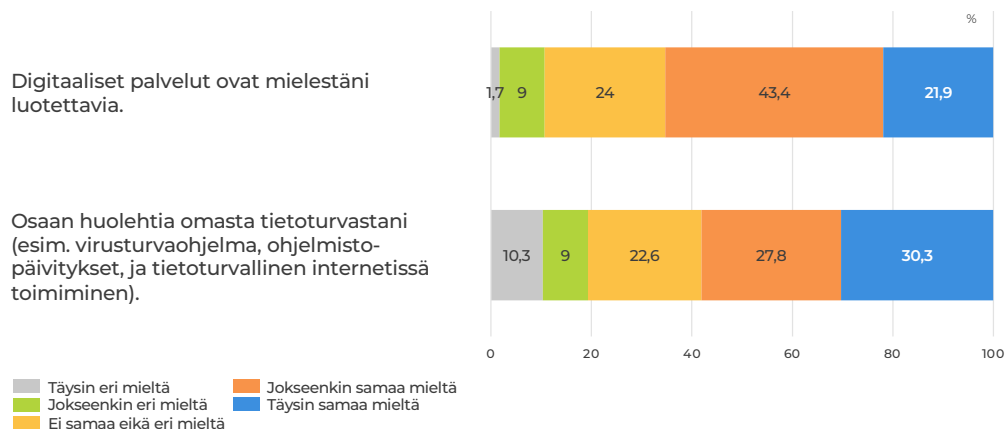
vat myös itse niitä oppia. Digitaidot ovat taitoja, joita meidän kaikkien tulisi voida ylläpitää jatkuvasti. Tämän kyselyn perusteella ikääntyneet ovat motivoituneita digitaitojensa ylläpitoon. On tärkeää kuitenkin muistaa, että nämä tulokset liittyvät vain digipalveluja käyttävien vastauksiin.

Ikääntyneet saavat omasta mielestään riittävästi apua digipalveluiden käytössä. Avoimissa vastauksissa tuen tarjoajiksi mainittiin pääosin läheiset, yleensä omat lapset. Monessa avoimessa vastauksessa vastaaja kertoi neuvovansa ja tukevansa kanssatovereitaan digipalvelujen käytössä.

“Totta kai haluan oppia lisää, en halua ‘pudota kelkasta’.”

“Haluaisin oppia digitaitoja mutta on turhauttavaa, kun tuntuu, että se on pään seinään lyömistä.”

Kokemus digiosallisuudesta – luotettavuus ja turvallisuus

“Riittävät digitaidot... Onko koskaan/kellään digimaailman kehittyessä niin huimaa vauhtia?”

“En ymmärrä tietoturva-asioista mitään.”

“Oikein käytettynä digipalvelut ovat turvallisia. Sen vuoksi tarvitaan ohjausta.”

“Tietoturvapalvelut ovat kalliita.”

Luotettavuus ja turvallisuus mietityttävät

Digitaalisten palvelujen luotettavuus ja turvallisuus puhuttavat ikääntyneiden keskuudessa paljon. Ennako-odotusten vastaisesti kyselyn tuloksista voi kuitenkin päätellä, että digitaaliset palvelut koetaan jokseenkin luotettaviksi. Avoimissa vastauksissa on kuitenkin paljon mainintoja siitä, kuinka ikääntyneet pelkäävät huijauksia ja muuta verkkorikollisuutta. Avointen vastausten perusteella voi päätellä, että digitaalisten palvelujen helppokäyttöisyys, loogisuus ja kieli vaikuttavat osaltaan luotettavuuteen ja käyttäjien turvallisuudentunteeseen. Tuskin huonosti toimivat digitaaliset ratkaisut herättävät luottamusta missään väestöryhmässä, vaikka sinällään kyseinen digipalvelu olisi oikeasti turvallinen ja aito.

Käyttäminen ja hyödyt

Suurin osa vastaajista kokee, että digitaaliset palvelut sujuvoittavat omaa arkea. Moni vastaaja käyttää digiä esimerkiksi tiedonhakuun tai kauppaostosten hoitamiseen. Yksi vastaajista kertoi, kuinka paljon helpompaa on hoitaa omia asioita digitaalisesti kotona kuin lähteä pyörätuolilla etsimään pitkänkin matkan päässä olevia asiointipisteitä.

Ikäteknologiakeskuksen edellisessä selvityksessä haastateltavat puhuivat paljon siitä, kuinka digin käyttämi-

Kokemus digiosallisuudesta – käyttäminen ja hyödyt

Digitaaliset palvelut sujuvoittavat omaa arkeani.

Pystyn tarvittaessa olemaan yhteydessä käyttämäni digitaalisen palvelun tarjoajaan ja selvittämään epäselvät asiat.

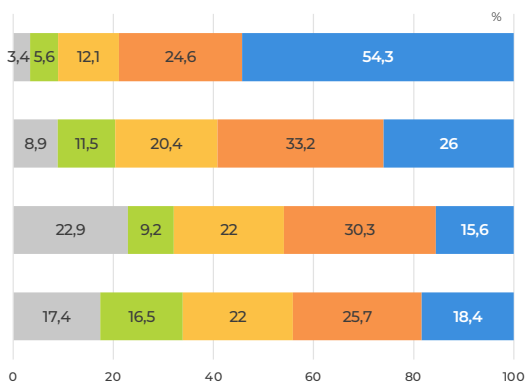
Tiedän, kuinka voin kansalaisena vaikuttaa yhteisiin yhteiskunnallisiin asioihin digitaalisia välineitä hyödyntämällä.

Koen pystyväni osallistumaan digitalisoituvan yhteiskunnan toimintaan tasavertaisesti.

Täysin eri mieltä
 Jokseenkin samaa mieltä

Jokseenkin eri mieltä
 Täysin samaa mieltä

Ei samaa eikä eri mieltä

nen sujuu niin kauan kuin kaikki menee hyvin. Häiriötekijät, epäselvät tilanteet, poikkeukset tai päivitystarpeet saattavat kuitenkin vaikeuttaa asiointia. Tällöin ikääntyneet saattaa joutua turvautumaan ulkopuoliseen apuun.

“Onneksi tulevaisuus ei ole vielä tänään, minullakin on mahdollisuuksia.”

Apua hakiessaan vastaajat ovat kokeneet myös huonoa asiakaspalvelua. Jos digipalvelun käytössä tulee ongelmia, on vaikea löytää asiakasnumeroa, josta pyytää apua. Ja jos sellainen löytyykin, ikääntyneiden mukaan puhelinpalvelusta monesti kehoitetaan menemään verkkoon – vaikka perimmäinen syy soittoon on juuri se, ettei asia hoidu verkossa. Maksullisessa puhelinpalvelujonossa pitkiä aikoja jonottaminen ei välttämättä takaa vastaajille sitä, että puheluun koskaan vastataan. Vastassa saattaa olla myös robotti, joka ei lopulta ymmärrä vastaajan esittämää ongelmaa tai kysymystä.

“Voin hoitaa asioita puhelimella missä vain. Se on kätevää.”

Vaikutusmahdollisuuksissa oli yllättävän paljon samaa mieltä olevia vastauksia. Osa tunsikin esimerkiksi kansalaisaloitteet hyvin. Toisaalta vaikuttamismahdollisuus ja tunne tasavertaisuudesta on näiden tulosten perusteella edelleen liian pieni ja epäilemättä yksi olennaisista toimenpiteitä vaativista kohdista.

“Ai pystynkö osallistumaan digitalisoituvan yhteiskunnan toimintaan tasavertaisesti? Paskanmarjat!”

“Auttaa huomattavasti arkea, kun saan tilattua ruokaostokset kotiin saakka Citymarketin kauppalpalvelusta.”

”Digin parissa menee hyvin, kun asiat sujuvat ja vaikkapa laskut menevät e-laskuina. Mutta jos tulee häiriötilanne, tarvitsen taustatukea, koska olen häiriötilanteissa liian epävarma.”

Osaamisen ja välineiden puute estää digipalveluiden käytön

Kyselyyn vastanneista vajaa viidennes ei käytä lainkaan digitaalisia palveluita. Sama vastaaja saattoi valita tälle useamman syyn. Suurimmat syyt käyttämättömyyteen ovat osaamisen ja välineiden puute. Myös digitaalisten palvelujen vaikea kieli ja turvallisuus saivat jonkin verran mainintoja.

Avoimista vastauksista ilmeni, että omat lapset hoitavat digitaalisten palvelujen käytön ikääntyneen puolesta.

Yksi heistä, jotka ilmoittivat etteivät käytä digitaalisia palveluita, ilmoittikin avoimessa vastauksessa käyttävänsä digiä hieman. Mielenkiintoista olisi pureutua myös näiden muiden vastaajien perusteluihin. Mikäli digitaaliset palvelut ymmärretään vain virallisten ja välttämättömien asioiden palveluiksi, voi tästä viidenneksestä löytyä enemmänkin henkilöitä, jotka tosiasiaassa käyttävätkin hieman digipalveluita.

”Ei ole varaa hankkia laitteita.”

Syyt siihen, miksi ikääntynyt ei käytä digitaalisia palveluita:

	n	%
En osaa käyttää digitaalisia palveluita	23	53,5
Minulla ei ole tietoliikenneyhteyttä ja/tai laitetta (tietokone, tabletti tai älypuhelin)	22	51,2
Laitteiden käyttö on minusta hankalaa.	20	46,5
Digitaalisten palvelujen käyttö on minusta hankalaa	19	44,2
En ymmärrä digitaalisissa palveluissa käytettävää kieltä	15	34,9
En pysty tunnistautumaan digitaalisiin palveluihin	13	30,2
En uskalla käyttää digitaalisia palveluita, pelkään joutuvani huijatuksi	13	30,2
En halua käyttää lainkaan digitaalisia palveluita	12	27,9
En uskalla käyttää digitaalisia palveluja, koska en luota niihin	10	23,3
Digitaalisia palveluja ei yleensä löydy äidinkielelläni	5	11,6
Jotain muuta	19	44,2

Huomionarvoista digiä käyttämättömien vastauksissa on se, että heistä ainoastaan alle kolmannes eli 28 prosenttia ei halua käyttää digitaalisia palveluita. Toisin sanoen noin 70 prosenttia voisi periaatteessa käyttää, jos saisi siihen tarvittavan tuen, perehdytyksen ja digitaaliset välineet. Myös se on kiinnostavaa, kuinka moni innostuisi kokeilemaan digilaitteita ja digitaalisia palveluita, jos se tapahtuisi mielekkäällä, innostavalla ja ikääntyneen omaa motivaatiota herättävällä tavalla.

“Pelkään tekeväni virheitä.”

“En koe tarvetta. Poika auttaa. En ole koskaan harkinnutkaan ottaa mitään laitteita.”

Lopuksi

Ikääntyneiden digiosallisuuden kyselyn tulosten perusteella ikääntyneet ovat digissä mukana hyvin monipuolisesti ja kokevat sen mielekkääksi. Ikääntyneet kuitenkin arvioivat taitonsa vielä riittämättömiksi ja kertovat haluavansa oppia lisää digitaitoja. Myös käyttäjyystävällisyys tai oikeastaan sen puuttuminen tulee näkyväksi kyselyssä niin kielen, ymmärrettävyyden, saavutettavuuden, turvallisuuden kuin luotettavuuden saralla.

Huonosti suunniteltu digipalvelu tai -sovellus herättää pelkoa omasta osaamattomuudesta tai huijatuksi tulemisesta. Ikääntyneet käyttävät digitaalisia palveluita muun muassa matkustamiseen, kulttuuriin, harrastuksiin ja ostoksiin. On tärkeää, että ikääntyneetkin nähdään kuluttajina eikä kuluerinä. Tämä lisää digipalveluiden ja sovellusten käyttöastetta ja asiakaskuntaa.

Kyselyn keruuvaiheessa sekä avoimista vastauksista kävi ilmi, kuinka monesti joku ikääntyvän tunteva henki-

lö saattaa olla sitä mieltä, ettei ikäihminen osaa käyttää digipalveluita tai -laitteita. Tietoa ja ymmärrystä digitaalisten palvelujen moninaisuudesta tulisi levittää ikääntyneiden ja heidän parissaan työskentelevien keskuudessa. Harrastuksiin tai muihin mielenkiinnon kohteisiin liittyvät digitaaliset palvelut voivat madaltaa kynnystä ottaa käyttöön digilaitteita ja opetella digitaitoja. Samalla se voi rikastuttaa ikääntyneen arkea ja vahvistaa omaa toimintakykyä. Kyse on myös itsemääräämisoikeudesta.

Kyselyyn vastattiin enimmäkseen sähköisesti, ja taustatietojen perusteella suurin osa vastaajista oli jokseenkin osaavia digitaalisten palvelujen käyttäjiä. Jotta ikääntyneiden digiosallisuuden tilaa voidaan tarkastella mahdollisimman kattavasti, on tärkeä kuulla heitä entistä laajemmin ja moninaisemmin. Tärkeää on kuunnella erityisesti niitä, jotka eivät käytä digitaalisia palveluita.

Ikääntyvien joukko on moninainen. Vain kuulemalla ja osallistamalla ikääntyneitä heitä koskevan tiedon tuotantoon ja toisaalta heidän arkeensa vaikuttavien digitaalisten ratkaisujen kehitykseen, voimme taata tasavertaisen osallisuuden yhteiskunnassa toimimiseksi. Esimerkiksi erikieliset tai edelläkin mainitut digipalveluja käyttämättömät ikäihmiset on tärkeää huomioida jo tiedonkeruuvaiheessa. Oleellista on selvittää, miten tieto heidän kokemuksistaan ja tarpeistaan saadaan kerättyä parhaiten kohderyhmälähtöisesti ja kohderyhmän ehdoilla.

Yhteiskunnassamme tulee aina olemaan henkilöitä, jotka eivät käytä digitaalisia palveluja. Digiosallisuus on kansalaisyhteiskunta, ja siihen oikeuteen liittyä myös oikeus vaihtoehtoihin palveluihin.

Kehitä digitaalisia ratkaisuja ja kunnioita ikäihmisiä

VALLIn suositukset ikääntyneiden digiosallisuuden parantamiseksi:

- 1. LAAJENNA KÄSITETTÄ:** Digipalvelujen käsitettä on tärkeää laajentaa ja avata ikääntyneiden keskuudessa. Digi voi tuottaa ikäihmiselle iloa ja ylläpitää toimintakykyä, vaikka hän ei hoitaisikaan virallisia asioita digitaalisesti.
- 2. KEHITÄ PALVELUITA:** Digitaalisia ratkaisuja tulee kehittää ikäystävällisesti ja käyttäjälähtöisesti. Hyvin suunniteltu, saavutettava ja ymmärrettävä digipalvelu auttaa ikääntyneitä pääsemään digin pariin.
- 3. SELVITÄ TAUSTASYYT:** Digipalveluja käyttämättömien tarpeita ja taustasyitä tulee kartoittaa enemmän. Mikäli taustalla on taloudellisia syitä tai osaamiseen puutetta, näitä haasteita tulee pyrkiä ratkaisemaan.
- 4. ANNA VAIHTOEHTOJA:** Digitaalisten palvelujen rinnalle tulee kehittää rinnakkaisia ja vaihtoehtoisia asiointitapoja. Myös niiden tulee olla aidosti saavutettavissa.
- 5. KUNNIOITA IKÄIHMISIÄ:** Ikääntyneet haluavat itse määritellä oman digiosallisuuden kokemuksensa. Heille tulee myös taata itsemääräämisoikeus digin käyttöön liittyvissä kysymyksissä.

VANHUS- JA LÄHIMMÄISPALVELUN LIITTO VALLI RY

on valtakunnallinen vanhusalan kehittäjä ja asiantuntija.
VALLI tekee työtä paremman vanhuuden puolesta yhdessä 62 jäsenyhteisönsä kanssa.

www.valli.fi
Twitter @Valli_ry
#ParempiVanhuus

VALLIN IKÄTEKNOLOGIAKESKUS

edistää ikääntyneiden osallisuutta teknologisoituvassa ja digitalisoituvassa yhteiskunnassa.
Ikäteknologiakeskus tuottaa, kokoaa ja välittää tietoa ikääntyneiden kokemuksista, tarpeista ja motivaatiosta sekä tuo heidän äänensä kuuluviin.

www.ikateknologiakeskus.fi
Twitter @IkateknologiaK
#Digiosallisuus
#TeknologiaKuuluuKaikille

